

Minnesanteckningar från möte med utvärderingsnätverket

27 maj 2015, Stockholm

● Inledning

Dagen inleddes med att Eva Moe, Reglab, hälsade välkommen och berättade om aktuella Reglab-aktiviteter. Därefter hälsade Frida Andersson, Tillväxtverket, också välkommen och informerade om bakgrunden till initiativet att starta ett utvärderingsnätverk.

Därefter presenterade vi oss för varandra runt borden och berättade något om vad som är på gång inom utvärdering i våra respektive organisationer.

Några synpunkter som lyftes var:

Det är svårt att arbeta med att följa upp och utvärdera regionala utvecklingsplaner och strategier, eftersom målen ofta är övergripande och otydligt formulerade.

Det är också en utmaning att utvärdera vad som händer på sikt – bortom projekten. Det gäller inte minst utvärdering av effekter. Effektutvärderingar, både på kort och lång sikt, är dock något som tydligt efterfrågas av politiker.

En annan utmaning handlar om att se till att det blir ett lärande utifrån utvärderingarna. Det handlar då inte bara om resultaten av projekten, utan också om att lära sig något av genomförandeprocesserna – hur verksamheter tillkommer och genomförs.

Flera regioner arbetar med löpande utvärdering och följeforskning.

De lärandeplaner som togs fram för några år sedan har i många fall inte fyllt den funktion som det var tänkt.

I planeringen av utvärderingsinsatser och lärande är det viktigt att utgå från den organisation och de resurser man har tillgång till. Alla typer av utvärderingsmetoder passar inte, eller kan inte motiveras i termer av tid och pengar, i alla sammanhang. Det handlar om att prioritera rätt. Det är också viktigt att försöka hitta sätt att dra nytta av de utvärderingsinstanser som görs av centrala aktörer.

● Utvärdering med fokus på resultat

Johan Harvard – Näringsdepartementet (se ppt)

Johan var tydlig med att Näringsdepartementet nu har högre krav på att fånga resultat. Det handlar om att få en ökad legitimitet och om att kunna styra verksamheten på ett bättre sätt. Utgångspunkten är att systemet är bra, men måste bli bättre. Rapporteringen svarar fortfarande inte upp mot de behov som finns.

Historiskt har vi varit bra på att leverera processutvärderingar och kortsiktiga resultat utifrån indikatorer, men vi har svårt att fånga de mer långsiktiga effekterna.

Johan påpekade att man från departementets sida är medveten om svårigheterna – de förutsättningar som försvårar för utvärdering, finns inom de flesta områden av den regionala tillväxtpolitiken. Det krävs en blandning av teoridrivna utvärdering och resultat- och effektutvärdering.

Johan tipsade om Patricia Robinsons arbete kring hur man kan analysera och utvärdera komplexa system. Han ser också att det händer mycket inom utvärderingsforskningen – både vad gäller kvalitativa och kvantitativa metoder. Andra länder, som USA och Storbritannien, utvecklar sitt arbete med utvärdering på sätt som kan vara värt att lära av – även om vi arbetar inom olika kontexter. Vi bör vara öppna för att ta in ny expertis och kompetens i utvärderingsarbetet – både inom metoder och teknik.

Det gäller dock att inte hamna i läget där möjligheten att utvärdera styr våra insatser. Om utvärderingsperspektivet tar över finns det risk att man prioriterar insatser som går att mäta – och om bara det som går att mäta kommuniceras, kanske man missar att beskriva målet med insatserna. Det är en central del i kritiken av ”new public management”.

Det är dock viktigt att tänka på utvärdering tidigt när man riggar insatser, så att man samlar den information som går att dokumentera.

Johan fick frågan: Hur ska man som region tänka kring prioritering? Att göra omfattande utvärderingar är kostsamt och budgeten är ofta begränsad.

Johan svarade att man måste fundera igenom vilka områden som är särskilt angelägna att lägga resurser på för utvärdering. Insatser av ”beprovad karaktär” kanske inte behöver samma typ av rigorösa utvärderingar – det kanske räcker med uppföljning. Men det handlar också om att tydliggöra betydelsen av utvärdering – och att det kostar – till sina beslutsfattare.

Genom att tänka efter före kan man också med begränsade medel komma en bit på vägen.

● Hur arbetar vi för att stärka resultatfokus i utvärdering av sammanhållningspolitiken?

Socialfonden. Sven Jansson och Jonas Lindén, ESF-rådet, (se ppt), berättade att ESF-rådet arbetar vidare med utgångspunkt från förra programperioden, men har utvecklat arbetet utifrån de ökade kraven på resultatutvärdering.

Det handlar bland annat om att arbeta med utlysningarna för att få tydligare avgränsningar, då får man en tydligare idé om vad som ska åstadkommas.

Utvärderarna kommer att vara med från början och även se på utformningen av utlysningarna. Med utgångspunkt i utlysningarna kommer de även att arbeta med klustrade utvärderingar.

ESF-rådet håller för närvarande på med en ramavtalsupphandling för projektutvärdering.

Landsbygdsprogrammet. Fredrik Hollstein från Jordbruksverket berättade (se ppt) berättade att Jordbruksverket har ett utvärderingssekretariat. Till sekretariatet har man knutit en rådgivande forskargrupp, som även kommer att granska utvärderingsrapporterna för att stärka oberoendet.

Landsbygdsprogrammet har en lång lista på indikatorer – och Fredrik lyfte frågan om det är där man ska lägga resurserna? Det är bra med bra indikatorer – men för många indikatorer kan leda tanken fel. Det gäller att prioritera.

Jordbruksverket arbetar med att förbättra systemet för användning av utvärderingarna. Det är en utmaning, eftersom man inte tidigare arbetat så mycket med spridning och lärande.

Regionalfonden. Frida Andersson från Tillväxtverket presenterade arbetet med utvärdering av regionalfonden. Tillväxtverket arbetar med ett system för *lärande utvärdering* som har tre komponenter:

- Utveckling av utvärderingsunderlag, som bland annat innehåller förbättringar av uppföljningssystemet och tydligare riktlinjer för projektutvärdering.
- Programövergripande tematisk utvärdering, i syfte att lägga mer fokus på bedömningar av innehållet i programmen snarare än genomförandet.
- Större vikt vid lärande och samverkan med strukturfondspartnerskapen och ansvariga aktörer, i syfte att öka lärandet och användningen av utvärderingsresultat.

I diskussionen lyftes ett antal frågor och synpunkter:

- Behovet av att skapa bra förutsättningar för projektutvärdering inom ERUF och ESF. Ett problem är att utvärderarna upphandlas av projekten och kan bli gisslan, eller att projekten vill förringa kritiska synpunkter. Därför är det viktigt med nätverk och forum där projektutvärderare kan få träffas, lära av varandra och sprida sina resultat.

- Det vore bra med en utvärderingsportal där man får tips om genomförda utvärderingar – en sådan finns i Norge.
- Vikten av att tänka efter före – se till att man utgår från en insatslogik
- Vikten av relevanta indikatorer och system för insamlande av data.

Jan Cedervärn från Tillväxtanalys berättade att de just nu har en dialog med Näringsdepartementet om hur man arbetar med resultatutvärdering i samband med aktuella utvärderingsuppdrag. Med regeringens ökade fokus på resultat, ser Tillväxtanalys att det lätt blir ett stort fokus på data – men det gäller också att kunna använda resultaten. Om det finns en hygglig insatslogik, kanske man inte behöver utvärdering på samma sätt som när insatser är nydanande, menade Jan. Han betonade också att det inte är bra när samma aktör som driver ett program/projekt också utvärderar. Det är bra att ha oberoende utvärderare.

● Utvärdering av innovativa miljöer

Innovation Norge – Knut Senneseth (se ppt). Innovation Norge arbetar systematiskt med utvärdering och har riggat en struktur som säkerställer utvärderingarnas oberoende. Knut skulle inte släppa in utvärderingskonsulter i utformandet av uppdragen eftersom det kan förvirra rollerna. Det är också viktigt att det finns ett ägande i beställarfunktionen. Knut poängterade särskilt betydelsen av att det finns ett ägande för utvärderingen och ett tydligt mottagande.

Knuts devis är: ”Strunta i slutsatsen – huvudsaken är analysen”. Det innebär att han lägger större vikt vid hur utvärderingen kommer fram till ett resultat – vilka beståndsdelar som finns i analysen – än vad slutsatserna blir.

Innovation Norge har byggt sin struktur utifrån OECDs rekommendationer för utvärdering. Programteorin är avgörande i riggandet av insatserna. Man måste även beakta projektens omfattning – hur stora de är i förhållande till vad de försöker uppnå.

Enligt Knut finns det två frågor att ställa sig: Gör vi rätt saker eller gör vi saker rätt? Han menar att vi är ganska bra på det senare – att göra saker på rätt sätt – men inte lika bra på att prioritera rätt saker.

Han ser att tre bitar måste vara på plats för att få tillstånd en framgångsrik insats: en politisk vilja, ett teoretiskt stöd och en mottagarkapacitet hos målgruppen. Ibland kanske politikerna vill något som företagen inte tycker är relevant. Då är det viktigt att fånga upp det i utvärderingen så snart som möjligt. Det kan också finnas strukturella finansieringsproblem som får betydelse för resultaten.

Göran Andersson, Vinnova, berättade om hur Vinnova också arbetar med effektlogik och en strategi för lärande.

Det handlar bland annat om att utöva ett aktivt ägarskap, där de som medverkar i insatserna får möjlighet att utbyta erfarenheter och lära av varandra. Det är mer av ett processtödd än kontroll. Stödet handlar om att följa verksamheten och vara medveten om att det sker förändringar efter hand. (se ppt).

● Utvärderingsnätverket i fortsättningen

Vi enades om att det är lämpligt att nätverket möts en gång per termin. Nästa gång blir i mitten av hösten.

I diskussionen om kommande möten och möjliga teman, efterfrågades bland annat:

- Handfasta knep för hur man arbetar med återföring
- Bra med en blandning av abstrakt och konkret, teori och praktik.
- Kanske särskilda pass kring olika metoder – till exempel logical framework approach
- Tips kring hur man riggar en utvärdering som ska täcka mång olika typer av insatser och områden – till exempel utvärdering av RUP/ RUS
- Hur integrerar man horisontella teman?
- En gemensam diskussion om hur vi kan leverera resultat. Bättre samordning som beställare.
- Exempel på bra utvärdering genom story telling.

En arbetsgrupp skapades inför nästa möte: Bo-Josef Eriksson, Region Värmland, och Monika Emanuelsson, Västra Götalandsregionen, Frida Andersson, Tillväxtverket, Göran Andersson, Vinnova och Eva Moe, Reglab.

Eva och Frida återkommer med datum och inbjudan till nästa möte.